

Gaisa kvalitātes uzraudzība Rīgā un Rīgas pilsētas pašvaldības pieredze gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plānu izstrādē

11.11.2020.

Gaisa kvalitātes monitorings Rīgā

Gaisa piesārņojuma mērījumus Rīgā veic:

- ▶ Pašvaldība (RD Mājokļu un vides departaments);
Dažādās pilsētas vietās no 1994.gada.
- ▶ VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”;
- ▶ Rīgas brīvostas pārvalde un vairāki Rīgas ostas uzņēmumi.

Gaisa kvalitātes monitorings Rīgā

Pašvaldība veic gaisa kvalitātes monitoringu, lai:

- ▶ veicinātu sabiedrības informētību, izvērtētu tendences un perspektīvu
- ▶ izstrādātu vides politikas pasākumus un novērtētu līdzšinējo pasākumu lietderību un efektivitāti.

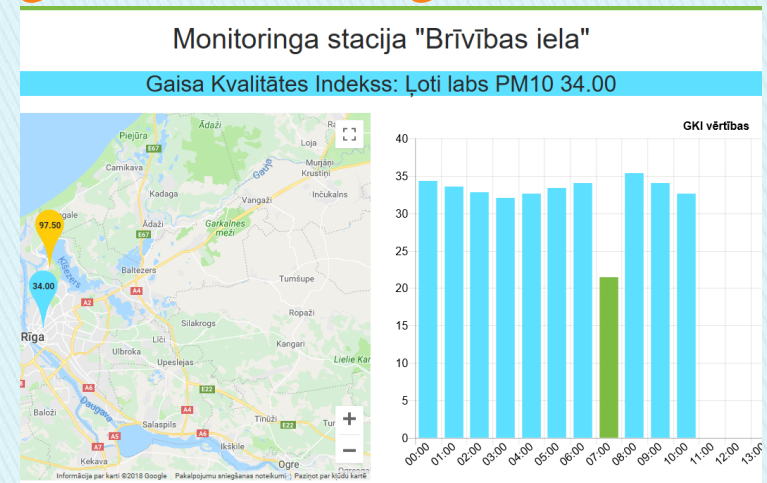
Gaisa kvalitātes monitorings Rīgā

Gaisa kvalitātes monitoringu pašvaldības līmenī – nodrošina 3 monitoringa stacijas:

- ▶ Stacija “Mīlgrāvis”, Mīlgrāvja ielā 10.
- ▶ Stacija “Brīvības iela”, Brīvības ielā 73.
- ▶ Stacija “Pārdaugava”, Kantora ielā 32.

Dati ir publiski pieejami DMV mājas lapā:

<http://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/gaisa-kvalitate/gaisa-kvalitate-riga-sobrid/>

Gaisa kvalitātes prognozes

Rīga airText no 2018.g. februāra sniedz sabiedrībai informāciju par prognozējamo (3 turpmākajām dienām) gaisa kvalitāti Rīgā – mājaslapā: www.rigaairtext.lv, FB, Twitter, gan nosūtot abonentiem gaisa kvalitātes prognozi e-pastā vai īsziņā.

Rīga **airTEXT** Gaisa kvalitātes, UV starojuma, ziedputekšņu un gaisa temperatūras prognoze Rīgai

Brīdinājumu par gaisa kvalitāti nav

Bez maksas brīdinājumi par gaisa kvalitāti

Gaisa kvalitātes kartes   Gaisa kvalitātes brīdinājumi   **Gaisa kvalitāte pilsētas zonās**   Pieteikties paziņojumiem   Jaunumi   Par Rīga **airTEXT**   f   t   r   s   i

LV   EN

Zona: **Centrs**

	Otrdiena, 15. oktobris	Trešdiena, 16. oktobris	Ceturtdiena, 17. oktobris
Gaisa kvalitāte	Laba	Laba	Laba
UV starojums	Zems	Zems	Zems
Ziedputekšņu koncentrācija	Zema	Zema	Zema
Gaisa temperatūra	Max. dienā: 12°C	Max. dienā: 19°C	Max. dienā: 14°C
	Min. naktī: 7°C	Min. naktī: 11°C	Min. naktī: 11°C

Rīga **airTEXT** Gaisa kvalitātes, UV starojuma, ziedputekšņu un gaisa temperatūras prognoze Rīgai

Brīdinājumu par gaisa kvalitāti nav

Bez maksas brīdinājumi par gaisa kvalitāti

Gaisa kvalitātes kartes   Gaisa kvalitātes brīdinājumi   Gaisa kvalitāte pilsētas zonās   Pieteikties paziņojumiem   Jaunumi   Par Rīga **airTEXT**   f   t   r   s   i

LV   EN

Otrdiena   Trešdiena   Ceturtdiena   **Kopējais gaisa kvalitātes indekss 15. oktobris**   Kopējais   NO₂   O₃   PM_{2.5}   PM₁₀

Ļoti laba
Laba
Vidēja
Slihta
Ļoti slihta

Gaisa kvalitātes monitorings Rīgā

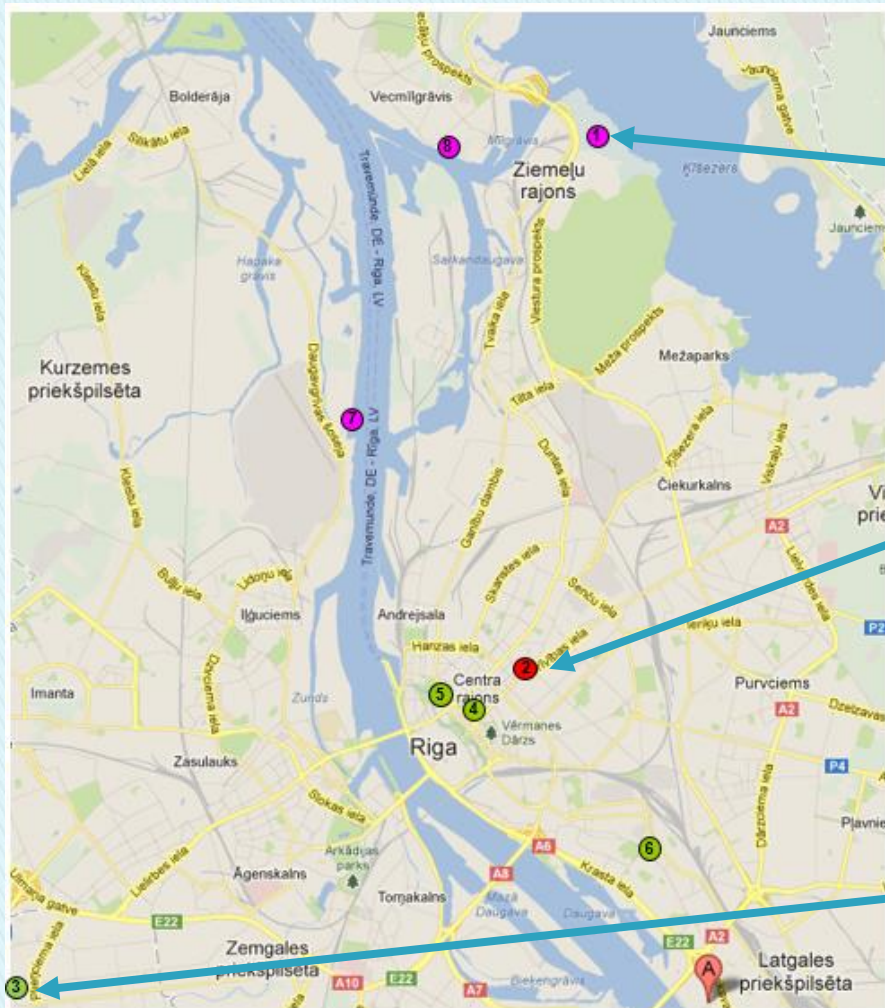
Mēra ES Direktīvā Par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai un LR Ministru kabineta 2009. gada 30. novembra noteikumos Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti” noteikto šādu gaisu piesārņojošu un cilvēku veselībai kaitīgu vielu koncentrācijas:

- ▶ slāpekļa dioksīds NO_2 ;
- ▶ sēra dioksīds SO_2 ;
- ▶ ozons O_3 ;
- ▶ ogleņdeņraži (benzols, toluols, ksilols);
- ▶ daļiņas PM_{10} un $\text{PM}_{2.5}$ (“Pārdaugava”)

Gaisa kvalitātes monitoringa staciju izvietojums

- Transporta noslogotas ielas pilsētā gaisu kontrolējoša monitoringa stacijas;
- Pilsētas fona gaisa piesārņojumu kontrolējošas monitoringa stacijas;
- Rūpniecisko teritoriju radītā gaisa piesārņojuma kontrolējoša monitoringa stacijas

Mīlgrāvja iela 10
Gaismas stars 310 m

Brīvības iela 73
Gaismas stars 2x340 m

Kantora iela 32
Gaismas stars 2x170 m

Piesārņojuma avoti Rīgā

Nozīmīgākie:

- ▶ **Autotransports.** Augstākais slāpekļa dioksīda piesārņojums tiek reģistrēts ielās ar intensīvu satiksmi.
- ▶ **Mājsaimniecību apkure** - galvenais daļiņu PM₁₀ avots.

Autotransports
rada ~ 70%
NO₂ emisijas

Mājsaimniecību
apkure
izmantojot
dīzeļdegvielu
rada ~ 40%
PM₁₀ emisijas
Rīgā

Monitoringa rezultāti

Gada vidējā koncentrācija dažām vielām atsevišķās monitoringa stacijās pēdējos gadus pārsniedz augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšni (MK 20.11.2009. noteikumi Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”) :

- ▶ Slāpekļa dioksīds NO₂
  - ▶ Daļiņas PM₁₀;
  - ▶ Benzols;
  - ▶ Benz(a)pirēnam.
-
- ▶ Kopsavilkumi par gaisa kvalitāti Rīgā ir publiski pieejami:
<https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/gaisa-kvalitate/>

Rīcības programmas gaisa kvalitātes uzlabošanai

- ▶ **2004.gadā** izstrādāja un ar RD lēmumu apstiprināja pirmo „Gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmu laika periodam no 2004. līdz 2009.gadam”.
- ▶ **2011.gadā** ar RD lēmumu tika apstiprināta otrā rīcības programma laika periodam no 2011. līdz 2015.gadam. Programma tika aktualizēta 2014.gadā.
- ▶ Pašlaik spēkā **trešā** rīcības programma laika periodam no **2016.-2020.gadam** ieskaitot.
- ▶ Uzsākts darbs pie jaunās rīcības programmas **2021.-2025. gadam** izstrādes (Finansējuma avots – Rīgas Vides aizsardzības fonds, Izpildītājs - SIA „Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”)
- ▶ Rīcības programma jāpārskata ne retāk kā reizi piecos gados (MK not. Nr.1290 39.punkts).
- ▶ “Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.-2030. gadam” paredz, ka RD ir jāizstrādā jauns rīcības plāns.
- ▶ Rīcības programmas tiek apstiprinātas ar RD lēmumu.

Rīcības programmas no 2016.-2020.gadam izpildē iesaistītās institūcijas

- ▶ AS “Rīgas starptautiskā autoosta”
- ▶ VAS "Latvijas dzelzceļš"
- ▶ Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvalde
- ▶ VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”
- ▶ Rīgas brīvostas pārvalde
- ▶ Rīgas pilsētas būvvalde
- ▶ Rīgas domes Īpašuma departaments
- ▶ Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
- ▶ Rīgas domes Satiksmes departaments
- ▶ Rīgas enerģētikas aģentūra
- ▶ SIA “Rīgas namu pārvaldnieks”
- ▶ SIA “Rīgas pilsētbūvnieks”
- ▶ RP SIA “Rīgas satiksme”
- ▶ AS “Rīgas siltums”
- ▶ LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Pasākumu piemēri

- ▶ **Transports un satiksmes infrastruktūra:** Austrumu maģistrāles posma (Ieriķu iela–Vietalvas iela) pabeigšana, pašvaldības autostāvvietu sistēmu pilnveidošana; «inteliģento» satiksmes vadības sistēmu attīstīšana u.c.
- ▶ **Sabiedriskais transports:** nodrošināt ērtus, ātrus, pieejamus, drošus un videi draudzīgus sabiedriskā transporta pakalpojumus u.c.
- ▶ **Velotransports:** attīstīt velosatiksmes sistēmu un integrēt to kopējā satiksmes infrastruktūrā u.c.
- ▶ **Apkure un energoefektivitātes pasākumi:** Jauno patērētāju un perspektīvo attīstības teritoriju pieslēgšana centralizētajai siltumapgādei, veicināt nolietotā daudzdzīvokļu dzīvojamā fonda renovāciju u.c.
- ▶ **Rūpniecība**, t.sk. centralizētās siltumapgādes uzņēmumi: siltumtīklu rekonstrukcija u.c.
- ▶ **Osta.** Kuģu kustība un stāvēšana piestātnēs: ostas darbības pārcelšana no Rīgas centra uz Krievu salu u.c.
- ▶ **Gaisa kvalitātes pārvaldības sistēmas pilnveidošana:** pilnveidot un uzturēt vides monitoringu un informācijas sistēmas u.c.

Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma

- ▶ Katru gadu līdz 1.martam pašvaldība iesniedz LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai pārskatu par programmas izpildi iepriekšējā gadā.
- ▶ Pārskati pieejami DMV mājaslapā.
- ▶ VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" sniedz informāciju Eiropas Komisijai par rīcības programmas izpildi.

Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma 2021.-2025.gadam

Izaicinājumi:

- ▶ Datu pieejamība.
- ▶ Pieejamo datu formāts.
- ▶ Datu kvalitāte.
- ▶ Termiņi.

Cik tālu esam?

Darbs pie piesārņojuma 2014.-2019. gados raksturojuma un novērtējuma:

- ▶ tendences;
- ▶ dažādu emisiju avotu devums;
- ▶ gaisa piesārņojuma ģeogrāfiskā izplatība;
- ▶ noteikti nozīmīgākie piesārņojuma avoti.

Kā Rīga risina mājsaimniecību radītā gaisa piesārņojuma problēmu?

- ▶ 2019.gadā aktualizēti RD 22.09.2015. SN Nr.167 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu un siltumapgādes veida izvēli”
- ▶ **RD 18.12. 2019. SN Nr.97 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”**
- ▶ Atjaunotas zonu kartes, ņemot vērā **piesardzības un izvērtēšanas principu**, paredzot stingrākas prasības tajās teritorijās, kurās slāpekļa dioksīda NO_2 un daļiņu PM_{10} gada vidējā koncentrācija tuvojas robežlielumam un pārsniedz šīm vielām noteiktos augšējos piesārņojuma novērtēšanas sliekšņus.
- ▶ Atbilstoši NO_2 un PM_{10} noteiktajiem normatīviem – gada vidējai koncentrācijai un tās augšējam piesārņojuma novērtēšanas sliekšnim Rīgas teritoriju iedala gaisa piesārņojuma teritoriālajās zonās.

Saistošie noteikumi Nr.97 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”

NO₂ zonas:

- ▶ **I zona** – koncentrācija pārsniedz noteikto normatīvu ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) un ir lielāka par to;
- ▶ **II zona** – koncentrācija pārsniedz augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšni ($32 \mu\text{g}/\text{m}^3$) no gada normatīva un ir no 32 līdz $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ▶ **III zona** – koncentrācija ir mazāka par $32 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

PM₁₀ zonas:

- ▶ **I zona** – koncentrācija pārsniedz noteikto normatīvu ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) un ir lielāka par to;
- ▶ **II zona** – koncentrācija pārsniedz augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšni ($28 \mu\text{g}/\text{m}^3$) no gada normatīva un ir no 28 līdz $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ▶ **III zona** – koncentrācija ir mazāka par $28 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

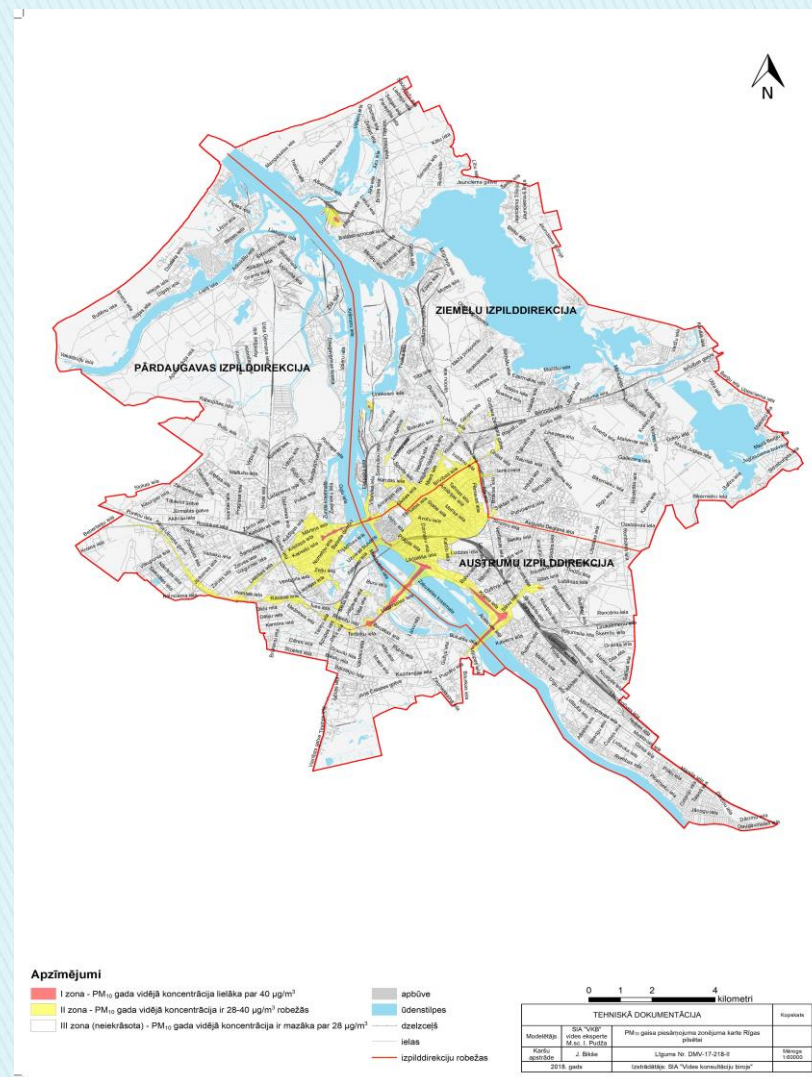
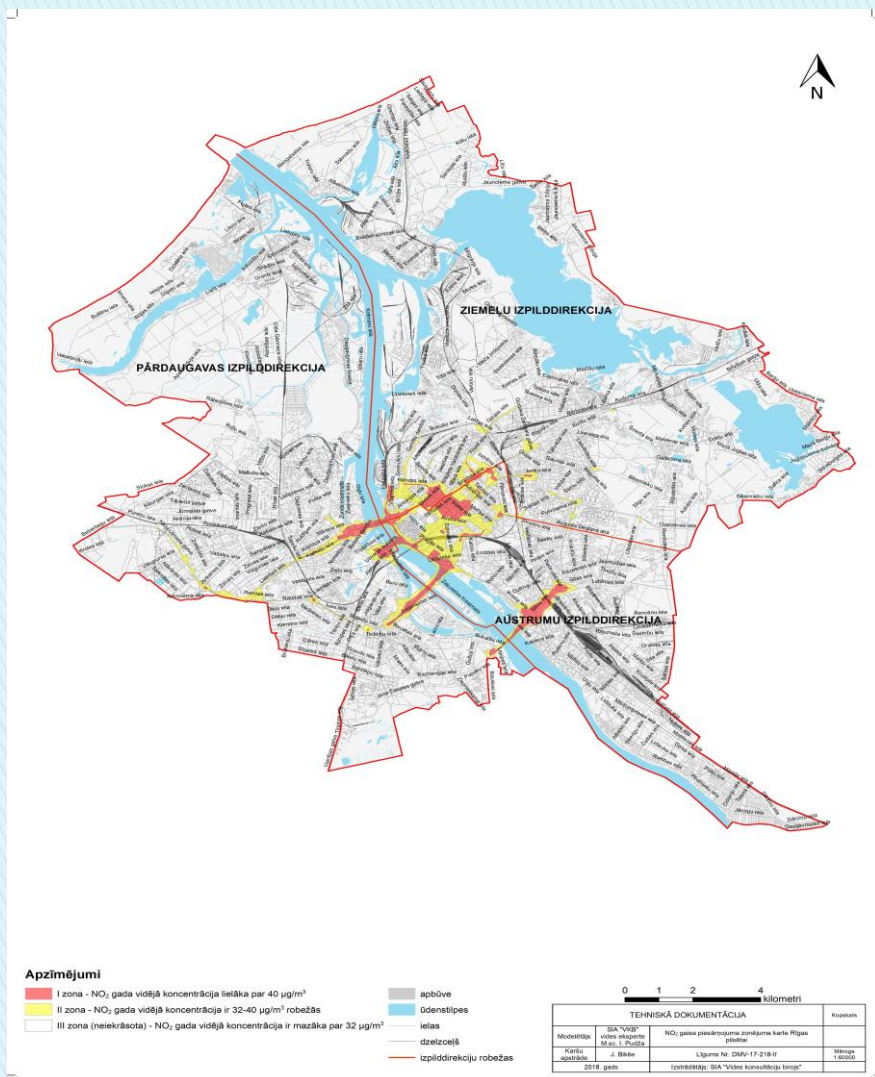
Saistošie noteikumi Nr.97 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”

Visās gaisa piesārņojuma teritoriālajās zonās ir noteikti ierobežojumi siltumapgādes veida izvēlei.

Prasības jaunu sadedzināšanas iekārtu izvēlei:

- ▶ **I zonā** pieļaujama tikai centralizēta siltumapgāde vai autonoma siltumapgāde bez kurināmā sadedzināšanas (elektroenerģija, siltumsūkņi, saules paneļi u.c.), īpašumos, kur tiek izmantots cietais kurināmais, ir pieļaujama tā maiņa pret gāzveida kurināmo.
- ▶ **II zonā aizliegtas** iekārtas, kas izmanto dīzeļdegvielu un cieta kurināmo (malka, kūdra, briketes, granulas, ogles u.c.), jāizvēlas centralizētā siltumapgāde. Ja nav pieejama centralizēta siltumapgāde, pieļaujama apkures iekārtu uzstādīšana ar kurināmā sadedzināšanu, izmantojot gāzi, vai siltumapgāde bez kurināmā sadedzināšanas.
- ▶ **III zonā** aizliegts ierīkot iekārtas, kas izmanto ogles siltumenerģijas ražošanai vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai t.i. ogļu izmantošanas aizliegums visā pilsētā (jauniem objektiem).

Gaisa piesārņojuma ar slāpekļa dioksīdu (NO₂) un daļiņām (PM₁₀) teritoriālo zonu kartes

Slāpekļa dioksīda gada vidējās koncentrācijas

Daļiņu PM₁₀ gada vidējās koncentrācijas

Saistošie noteikumi Nr.97 „Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu”

- ▶ Noteikumu izpildi kontrolē Rīgas pilsētas būvvalde, pieņemot objektus ekspluatācijā.

Gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu izmanto:

- ▶ Rīgas pilsētas siltumapgādes jautājumu komisija, izskatot jautājumus par siltumapgādes veida izvēli,
- ▶ Mājokļu un vides departamenta Vides pārvalde, sagatavojot nosacījumus projektēšanai vides aizsardzības jomā.

Paldies par uzmanību!